

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА СРПСКО-КРАЈЕВСКА

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА И СВЕ ПОШТЕ У СРБИЈИ

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ ЗА ЦЕО ОВАЈ САЗИВ:

ЗА СРБИЈУ 5 ДИНАРА

ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ТОЛИКО ИСТО С ДОДАТКОМ ПОШТАРИНЕ

УРЕЂУЈЕ СЕКРЕТАР СКУПШТИНСКИ

РАНКО ПЕТРОВИЋ

БРОЈ 39

ЧЕТВРТАК 22 ЈУЛА 1893

ГОДИНА III

32 САСТАНАК

7 јула 1893 у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК,

Паја Вуковић

СЕКРЕТАР,

Станојло Вукчевић

(НАСТАВАК)

(О оптужби, Мих. Веселиновић).

Испод кога се и г. Жив. Живановић потписао као председник, и ми сви остали. После тога а без сумње кад је добио другу депешу, није знао шта ће друго да ради, већ није хтео да потпише пуномоћства, и то на основу ових примедaba, које сам мало пре прочитао. А то је била она друга депеша, у којој министар наређује, да пошто по то уништи тимоч. изборе, што је такође у вези и са оном депешом, коју је начелник Радуловић из Зајечара депеширао министру Рибарцу овако: „Молим да ли су књажевачки избори поништени, и да ли ћу бити онамо и кад одређен, да би се могао спремити“.

Дакле, на основу ових примедaba и усљед преписке између министра с једне, начелника тимочког, црногачког и г. Живана, с друге стране; и жалба је послата из Књажевца, значи да је г. Живан дао податке о томе, и ја мислим да то није било поштено од њега, јер и ако је било погрешака и ако је било неправилности, то је требао да реши и извиди сам Главни Бирачки Одбор, као што је и чинио и решио, али г. Жив. Живановић из канцеларије као председник Глав. Бирачког Одбора дао је те податке начелнику окружном, и он је према томе и добивеним упуштима, и жалбу са неколико потписа послао, те се из свега тога види, да се хтело пошто по то избори у округу тимочком да пониште, јер беху сви радикали изабрати. Ја не могу да грешим душу и да кажем да је војска била употребљавана код нас при изборима 25. П, али без сумње после на другом избору, кад би поништили овај избор, да би је онда употребили. Из свега овога, као што видите, господе, чиста је и јасна ствар, као што је прота Милан Ђурић казао: „Као што сунце сија“, да су бивши министри криви и то не мало криви него много — криви су, господе, као ђаво. (Смех).

Не из освете, већ за пример правде, што стоји изреком у закону: да смо сви пред законом једнаки како сиромаси тако и богаташи, због тога, господе, никако другаче не треба да решите, него овај наш предлог да примите, јер ми сви знамо и очевидци смо свију њихових недела, што су починили за

време 8-мо месеч. њихове владавине. Друго би било сви знате — кад би ми дошли у овај дом из Африке или из какве још непронађене земље луфтбаломом, па кад би чули ове њихове одбране, може бити и да би опростили г. Авакумовићу и г. Рибарцу. Али, кад смо сви били очевици и искусили од њихове тираније а нарочито кад је наш друг Милош Богдановић, чак и куршум извукао и у мало га није живота стало, како бисмо ми могли као посланици, као очевици свију тих догађаја да ову оптужбу одбацимо. Ја вас молим, метите руку на срце па не из освете, као што они кажу, него према правди и заслуги, шта је ко радио, нека и пати.

Богосав Поповић — Чини ми се, ја сам други или трећи или последњи на реду да говорим и ако сам последњи, ја вас молим, да ме саслушате да и ја кажем неколико речи о томе, како су либерални органи у мом срезу сигурно по наговору министра газили закон и Устав нарочито у моме крају. Ја се нисам никад надао, да ће имати икога у Србији да ће газити овако Устав и законе, као што је либерална влада газила од 9 Августа прошле до 1 Априла ове године. Томе се нисам надао тим пре, кад је Устав начињен од три партије — либералне, напредњачке и радикалне. Ја сам мислио, да неће бити министра, који ће га газити, али сам се у томе преварио и у томе сам се уверио зимус, кад су га либерали газили.

Ја ћу у кратко извести шта су радили либерални органи у моме крају — округу топличком, у срезу косаничком. Прво и прво, чим су ступили ногом на управу земаљску, они су одмах потрчали и јуришали на општине и законите кметове; збацивали су их а постављали регенте. Сами чиновници њихови носили су „владин програм“ из општине у општину и људима саопштавали. Тако, прво су саопштавали, како ће влада дозволити да слободно саде дуван, и том су приликом узимали потписе да честитају влади, и који год је читао њихове новине могао је видети, да је било преко 2 милијуна потписа, — а толико нема ни житеља у Србији.

Они су допустили на граници тамо код Куршумлије, да се протура со, дозволили су да се дуван увози из Турске и јавно су га продавали. Даље, има њих више, који су протурали из Србије оружје и продавали Арнауцима. Тако ја знам, да је претурено преко границе наше до 6000 револвера, које су покушавали Арнаути. Тако су се Арнаути наоружали, да нас после нападају, а разуме се, да се на толико оружје ни ђумрук није наплатио нити је царинарница топличка томе стајала на пут, нити је наплаћивала ђумрук, јер је Ђорђе Нинић као цариник и сам ишао на руку својим људима да шверцују.

У то време, да би либерали себи спремили земљиште за избор, они су слали по селима све чуваре монопола дувана и шумаре, који су ишли од села до села и забрањивали сељацима, да секу шуму зимус, ако не изјаве, да ће гласати

за либерале. Па ко изјави да хоће, томе је било слободно да сече гору. Тако је био један велики забран баш на граници између среза косаничког и добричког, који је вредно преко 4000 дуката, данас од њега нема ништа, јер је сав упропаштен, чисто би човек могао да се заплаче, а то су дозволили либерални шумари, нарочито је у томе крив Јанићије Недељковић шумар из Барбатова, који је све дозволио и упропастио и исећи такав забран, који су још Арнаути били очували.

Поврх тих њихових недела и гажења Устава и закона, они су још забрањивали, да се сазивају зборови. Они су људе, који су ишли да позивају пријатељена збор, кажњавали по месец дана затвора. Забрањивали су им, да не смеју позивати грађане на збор, а позиве су цепали. А како су разносачима позива стварали кривицу? — Ја сам чуо за једно решење Михаила Павловића званог „Жутог“, писара среског, који је стварао кривице разносачима и правно решење о затвору, овако вели: „пштите ми реферат и овако кажите: неки људи овде разносе позиве по селима и позивају људе на зборове, и представљају себе за пандуре среске, узимају на себе туђу власт, те да би могли тако што више људи да поведу на збор“. Тако је чинио председник жичке општине, а среска власт позове те људе на одговор и казни их са по 30 дана затвора. Они су хтели да се жале, но пошто су били неписмени, они су потписали решење као да им је раније саопштено и тако су били осуђени, а рок жалбе је протекао био.

Што се тиче издавања бирачких карата за изборе у срезу косаничком, оне су прво издаване само либералима, па тек после радикалима и напредњацима. Ну највећу погрешку су учинили и закон погазили у томе, што су и Црногорцима, којих у томе срезу има доста насељених, и који су иначе врло добри људи, — дали право да гласају и ако нису плаћали порезу. Како су либерали придобили две општине у којима живе Црногорци, па да би гласали за либерале, они су им казали да их ослобођавају од порезе, но само да се пријаве као надничари. И тако они су пријављени као надничари, те су могли да гласају сви који плаћају 15 динара порезе. Но ово се чуло после, па кад су видели други Црногорци, шта се са њима уради, они се сад питају: како то да ми сад плаћамо давак а остали не.

Вама је познато, да је тамо наша граница више шумовита, да тамо има стражара и буљубаша, и то у 34 карауле са по 6 људи а то је 204. Да би либерали осигурали себи победу, коју су мислили да добију за време избора, они су преко буџета поставили још 120 стражара. Па су на свакој караули оставили само по 2 стражара а остале су све поделили по општинама да спречавају слободно гласање, тако су слали, у неке по 20, а друге по 30 стражара и т. д. У свакој општини било је тих стражара с мартинкама и муницијом наоружаних, само да народ кад дође да гласа заплаше, те да у што мањем броју долазе на биралиште, или да гласа за либерале.

Дакле, они су спремали земљиште тако, и давато је свима председницима општина упуство разно. Даље је било наређено од стране окр. начелника, да 24 фебруара кад дођу председници бирачких одбора да их врате, а чуваре кутија да одјуре, па ако баш радикали буду заслепили толико да на дан избора напуне њихове кутије да се преруче, а ако не можете да преручите а ви дођите у среску канцеларију и препишете гласачке спискове за то вам дајем по два формална записника.

19 Фебруара ја сам био одређен као председник бирачког одбора, а тако исто и Драгутин Тодорић. Ми смо тада ишли начелнику среском, да нам изда објаву да идемо у општину, где смо одређени. Начелник срески или није хтео или није смео да нам изда објаве, па је актом бр. 1190 и тражио по нашој молби од начелника окружног да му он јави шта да ради. Начелник окружни одговорио му је, да је то његова ствар, хоће ли он издати објаву или не, и тако ми писмо добио објаве никако. Тако дакле, 24 фебруара начелник среза косаничког издао је наредбу свима општинским судовима под

бр. 1379, да све председнике бирачких одбора врате. Ја знајући, да у тој општини, где сам одређен има до 30 наоружаних стражара са границе и да је тамо као општински писар бивши практикант среза косаничког Филип Најдановић, напишем један акт начелнику среском.

Ја сам тај акт послао начелнику среском на повратни рецепси, пошто сам претходно ишао начелнику среском, који се навлаш удалио из канцеларије, а у дужности га заступао неки Михаило Павловић писар срески, звани „Жутов“.

Ја сам отишао 24 фебруара у општину мачковачку као председник бирачког одбора, и ако сам знао у напред шта ће да буде. Тамо сам отишао тачно у 2 часа по подне и затекао сам стражу од 30 стражара и то само двојицу тројицу из те општине, а остале из других општина, да их ја не бих познао. Отишао сам у општинску судницу и тамо сам нашао кутије већ утврђене на столу, а на столу није било никаквог изборног материјала. Кад је било три сата по подне ја затражим од председника општинског суда, да ми преда изборни материјал а он ми је одговорио, да још није време и да још мало причекам. За тим је он одјурно једног чувара радикалине кутије а другог Тодосија Радовановића стражарно спровео среској власти као неког кривца, а мене вратеше и то овако: Кад је дошло три сата ја сам тражио материјал од кмета, а он ми је казао: „е, попе, имаш ли ти објаву од полицијске власти?“ Ја сам га тада запитао на основу кога закона то тражим? Па сам му онда показао објаву од државног одбора, а он ми је тада казао: „да с места излазиш на поље“. Када ја нисам хтео да изађем, по његовој наредби на поље, јер сам старији, онда су ми то исто 10 стражара заповели, на шта им ја кажем: чујте људи, ви сте стражари, ви сте плаћени да чувате границу, а не да јурите председнике бирачких одбора, и ако ви то учините знајте, да ћете отићи на робију. На тај начин ја њих истерам на поље. (Смех).

Пошто ја нисам хтео да изађем из канцеларије тражећи од председника, да ми да изборни материјал, он ми онда рече: „знаш шта је, попе, ја имам наредбу да ћу све председнике бирачких одбора вратити“. Ја му онда затражим да ми напише решење, а он ми онда одговори, да не сме то да ми да, и заповеди ми понова да изађем из канцеларије, и кад ја опет нисам хтео да изађем, онда је председник позвао стражу од 30 стражара да уђу у канцеларију и стану у фронт, па им онда заповеди, да ме истерају на поље, те ме тако довате четворица за једно раме четворица за друго раме а остали за ноге па ме тако изнеше преко канцеларије, и кад су ме тако донели до на сред канцеларије општинске суднице, ја се онда насмејах, не због чега другог, него само да ме не би били (смех). После тога, ја се вратим у Куршумлију и тамо затечем све председнике бирачких одбора, затекнем Свилдоковића, Драгутина Тодорића и остале, јер су и они враћени били. Затим напишем три депеше да јавим у Београд шта се овамо ради и они нису хтели те депеше да ми приме. Једна од тих депеша била је врло мала и благо написана. Она гласи: „Све нас вратеше. Поп Богосав“. Та ми је депеша из Београда враћена и ако у њој није било ништа рђаво написано. Једном речи, враћени су сви председници бирачких одбора, а у целом срезу, верујте, да су куглице свуда преручивали из радикалних у либералне кутије.

У општини рачанској истерани су представници листе радикалне и кад није испало избор у њихову корист, онда је председник — регент — распустио грађане кући са речима: „покварен избор“, па је у Куршумлију одјурно и јавно начелнику, а начелник нареди, да се ноћу држи збор и гласа и тако су у тој општини ноћу гласали и у тој општини показало се толико и толико либералних куглица, а радикална ни једна.

Сутра дан 26-ог, кад су сви записници дошли, онда су у среској канцеларији преправљани, један једини председник бирачког одбора, који је за то знао прошао је околитним путем обишао среску канцеларију, и он је једини који је донео главном бирачком одбору записник као што треба. Кад се поред других недела тако газно изборни закон, ја ћу се придружити потписницима на оптужби, и тражим да се оп-

оптужени министри даду под суд, па што им да Бог и суд. (Одобравање.) А жеља ми је да се сваки научи памети, те да се један пут поштују закон и Устав.

Дим. Катић — Господо, висам мислио да говорим о оптужби, која је на дневном реду с тога, што ми је веома тешко о њој говорити, а не помињати несрећне догађаје, који су се до скоро у нашој земљи догађали, а још мање хтео сам да говорим о њој с тога, што су наши одлични правници г. Весинић и други са законског гледишта веома лепо бранили, да су основи у оптужби доказани и да о томе не може бити сумње. Још мање хтео сам да говорим о оптужби за то, што налазим да нема места, јер говорити о делима, која се нису дешавала у веку пре нас, за која би требало претресати стару архиву, већ све се то дешавало пре два месеца и на очима свију нас. Али изазвала ме је одбрана мога земљака, оптуженога мин. ун. дела г. Рибарца, који је нашао за потребно да у одбрани својој, окривљује српски народ па и мене, што нису могли да изврше свој програм. Он ме је принудно да са неколико речи пропратим оптужбу, и уверавам вас, да ћу бити веома кратак.

Ако узмемо параграфску одбрану оптужених министара, ви ћете видети да је она веома слаба и никаква. Ако још упоредите ту параграфску одбрану њихову са одбраном, коју је изнео г. Рибарац у општем делу, особито у почетку и на крају његовог говора, онда ћете видети да су потпуно признали све оно, што се у овој земљи догађало и зашта се оптужују. Ја вас молим, да уочите сам почетак његове одбране, где каже: *да је намера њихова била, да ради осигурања парламентарног живота у земљи, хтели су да надмоћност једне странке сузбију, и да тиме створе могућност животу других странака.* Доведите у везу са овим његову одбрану при крају говора, где каже: *намера је владе била још и та, да демагогију учини безопасном у овој земљи,* онда ће вам бити са свим јасно, да све оно, што се догађало у овој земљи, за прошлих осам месеци, била је последица, био је производ оваквих њихових намера. (Тако је.)

Сва безакоња, сва рушења права грађанских морала су бити последица оваквих њихових намера и нико на том месту, да је био, не би могао то правилним и законским путем постићи, него насилним мерама. И то је јасан доказ, да српски либерали и стари и млади, и они, кад су владали пре, и они, што су владали ових осам месеци, доказали су, да они себе мало, а народ свој ни мало познавали нису. Они су хтели да опореку непроменљивост природних закона, па су загазили у безакоња и учинили су земљи тако велика зла, и због тих зала ја мислим, да не може бити никога овде, да их не оптужује. Они су заборавили да су на крају XIX века и нису хтели да знају, што један, ако хоћете, Ђачић из основне школе треба из природних закона да зна. Они су хтели салом оружја да наметну народу оно, што он неће и никако не трпи. Молим вас, господо, у природи је самога човека, да му је власт тешка и кад му није наметута. Ево примера: сви смо ми имали оца, а неки и данас имају, па да ли вам власт очева не изгледа тешка, и да ли не гледате, сваком приликом да се извучете испод власти очеве, и ако вам нико не може боље желети од оца. Па кад је тако, онда како се може тражити од народа да трпи власт и онда, кад се изметне у силу и дође у ред *злочинца?*

За правдање своје зле радње оптуженици окривљују народ српски. Г. Рибарац то је веома јасно исказао, он вели у своје говору: народ нас је у почетку са негодовањем, неповерењем предусрео. За све време владавине стављане су нам такве препоне, да нисмо могли нигде да корачамо, како смо хтели. То је са свим природно, па не само да му је народ сметао, него сам му чак и ја његов земљак сметао са оном својом изјавом, те нису могли да изврше онако леп програм. У онакој њиховој зликовачкој радњи, морали су наићи на отпор народни и не водећи рачуна о законима и природним и друштвеним, не знајући ни законе човекове ни законе друштвене, они су учинили зла својој земљи и за то су криви. (Тако је.)

Ја пећу да ређам та сва зла, јер су се она вршила до јуче и у намети су свију вас, пећу да вас морим набрајањем, али налазим, да треба једном да одговарају министри, као истински кривци а не као до сада: писари, канетани и практиканти, који седе сад без хлеба само за то, што су их несавесни министри нагонили да тако раде. (Тако је.) С тога вас молим, да ову оптужбу примите, а на суду је да их суди онако, као што су заслужили.

Михаило Поповић — Господо! Опажам, да сте веома заморени, и у колико то опажам код вас, у толико осећам тегобу свога положаја. Што и поред тога опет узимам реч, то чиним с тога, што, у колико год осећам тегобу положаја због ваше уморености, у толико више осећам тежину дужности, која ме у овоме тренутку потстиче, да у овоме важном питању кажем и сам своју реч.

Пред нама су, господо, као што видите, две ствари: имамо предлог оптужбе и одбрану оптужених министара. Сви, који смо слушали пажљиво претрес о овоме питању, прво је што можемо и у једном и у другом акту уочити то: да је повод оптужби у ономе стању, које је од 9 августа створено. И збиља, из навода у оптужби види се: да су самовоља и неправда, насиље и тиранија, гажеће не само појединих закона, него и основног земаљског закона — Устава, наши најјачег израза у стању од 9 августа до 1 априла. Господо, стање једно тако, у коме закони престају да владају, у коме закони не регулишу односе појединаца, у коме је самовоља просто извор свему, стање у коме ми као грађани не можемо у законима да нађемо заштите нашим личним и грађанским правима; такво је стање изједначено с оним, у коме се народ осећа, кад је освојен другим народом варварским, који неће да чује за његове осећаје, законе и обичаје. Нема сумње, да од таквог стања, не може бити горег стања; нема сумње, да је то стање наш народ осетио у врло тешкој и великој мери и верујте, господо, да не претерујем кад кажем, да су се бар у мојој околини чули изрази: ово је стање горе, него под Турцима! Према овоме природно је, да је народ у тако тешком расположењу једва чекао, да види виновнике таквог стања на оптуженичкој клупи. Ако Народна Скупштина у својим пословима мора да води рачуна о тежини и жељи својих бирача — а ја мислим да треба и мора, — онда у том погледу мени се чини, да ни један предлог до сада поднет Скупштини, не може да стане уз предлог оптужбе министара и да тако, као он савршено одговорна жељи народној.

Али, господо, поред овога предлога оптужбе ми имамо и други акт, — акт одбране. Захтев правде, достојанства Дома, светлња оне велике дужности, која на нама у овом тренутку лежи, тражи заповедно, да са једном истом пажњом приступимо читању, разматрању и оцењивању како једног тако и другог акта. У тој намери, да и сам учиним један прилог, да нам оцена, кад приступимо вршењу члана 16 закона о министарској одговорности, буде што објективнија, у тој намери, да и сам дакле помогнем тој објективности, — ја сам узео реч да проговорим, како о наводима ове оптужбе, тако и о одбрани оптужених министара. Нећу, господо, ништа да уносим у свој говор, макар имало везе са многим баченим изразима у овом Дому, ако то не би било у тесној вези са самим предметом, којим се Скупштина данас занима. Опажајући замореност вашу, нећу ни о свима тачкама да говорим; али допустите ми, да говорим о оним тачкама, о којима се мени чини, да треба мало више говорити, допустите ми, да будем простран на рачун оних тачака, које у свом говору нећу да наводим.

На првом је месту члан 71 Устава. Праведно је, да, пре, но што приступимо коначној одлуци, још један пут узмемо њихов разлог, разлог оптужених министара, који су у одбрану и оцену, навели; јер у колико више то учинимо, у толико ћемо доћи до што објективнијег суда. Господо, оптужба их криви, да су они повредили члан 71 Устава, с тога, што по томе члану они нису никако могли, ни смели да одложе, а још мање да расцупсте Скупштину. Општа њихова одбрана, а и г. Авакумовића на по се, међу првим разлозима да

тим актом није повређен Устав, оснива се на члану 54 Устава. Да вам не читам тај члан, он вам је из ове дуге дебате веома познат. У том се члану каже: да Краљ има право одлагања и распуштања Скупштине. Ја нећу одмах да се позovem на члан 71, као члан који употребу овога права ограничава, него узеву овај члан 54, потпуно самог за се, као и да не постоји члан 71, па да видимо да ли је извршен у духу Устава, онако, како је уставодавац хтео, а он је нема сумње хтео, да се врши онако, како интерес ове земље налаже.

Одлагање Скупштине може бити само онда, кад влада не буде на време, кад Скупштина треба да се састане, готова са извесним пословима, и уставодавац, знајући да таке прилике могу наступити, допустио је влади, да то право може употребити. Али, која влада може то право употребити? Може то право употребити она влада, која већ има своју Скупштину, и ону Скупштину, коју она мора да сазове. Али, кад једна влада нема своје Скупштине, кад једна влада има само 15 људи у Скупштини, и кад се по принципима уставним зна, да једна така влада не може са таквом Скупштином да влада, јер нема већину, онда у основу нема тога права; јер све што је могла да учини и кад би члан 54 сам постојао, све што би могла да учини у том тренутку, могла је да распусти Скупштину, јер она нема своје Скупштине; те мора да апелује на народ, да види хоће ли јој народ дати поверење. То су побуде чисте и моралне, које је уставодавац имао на уму, то су побуде, које је диктирао интерес ове земље (Одобравање). Па јесу ли оптужени министри учинили по тим побудама? Не. Дакле, у првом акту њиховом видимо да њихове побуде не истичу из чистог врела у толико, у колико не одговарају интересима земље и духу Устава. Дакле, по самом чл. 54 Устава, они ће бити као кривци, а у најмању руку, као парламентарни кривци. (Тако је).

Они се позивају на радикалну партију. Према ономе што сам казао, ту поређења не може бити. Јер радикална влада имала је своју Скупштину и она је чист израз већине Скупштинске; за тим је радикална влада само одложила ту Скупштину, па је опет после сазвала; међу тим либерална је влада најпре одложила па после распустила. Дакле, ту не може бити никаквог поређења, нити сличности.

Тужба их даље терети још једним тежим разлогом: по чл. 71 Устава, а кад се узме још у обзир и чл. 61 Устава види се, да се као Намесништво, које може да врши пуноважно краљевску власт, разуме само Намесништво састављено из три лица. Покушала су господа оптужени министри да се бране тим, што кажу: у другом ставу члана 71 поменуто је: да „пуноважно“ може вршити краљевску власт и Намесништво, у коме су само два члана, ако трећи, који је на осутву да изјаву, да у напред пристаје на све одлуке, које буду донели она двојица.

На примедбу, да овде није случај става другог, кад је један намесник на осутву, него случај става првог, кад један намесник умре и да у том случају Намесништво не може „пуноважно“ вршити Краљевску власт, јер први став не зна за реч „пуноважно“, већ да може само отправљати послове, они веле: да је реч „пуноважно“ испала из првог става с тога, што мртав намесник не може издати пуномоћство, које жив, на осутву намесник може да изда. И да само с тога није први став употребљено реч „пуноважно“ а никако да да друго значење — другу важност двојици намесника, коју они имају по другом ставу.

Али то у ствари, господо, не стоји. Пођимо с оног начелног гледишта, с оног гледишта какво Намесништво Устав хоће. Уставом је јасно исказано, да се хоће Намесништво од три лица. Значи: да у свима пословима мора бити сва три лица. И кад је онај трећи намесник на осутву, он мора да им да писмено пуномоћство да могу пуноважно вршити у име његово послове. Шта то значи, господо? То значи, да је Устав хтео, да је он наредно, да за сваки поступак, који Намесништво врши морају бити заступљене све три воље, а никако да не могу решавати двојица. Устав дакле, не допушта две воље чак и онда, кад је један на осутву, за пуноважно вршење Краљевске власти,

па тражи у напред пристајак да тиме обезбеди тројицу за сваки акт намесника. У случају смрти једнога намесника Устав већ није могао осигурати тројицу за рад, и онда је са свим јасно, што је у том случају изостала реч пуноважно, јер им неће да да право пуноважног вршења краљевске власти — оно право, које даје само тројици намесника. Мислим да је за сваког јасно, да се та реч „пуноважно“ не може односити на њих двојицу (Тако је).

Члан 71 Устава је прописао рок, до кога мора да се сазове Скупштина, у случају, ако један од Намесника умре, и то је одредио најдужи рок. Међу тим, они се бране и кажу да тај члан Устава није одредио тај рок. Као што знате Устав је допустио, да двојица могу привремено да врше Краљевску власт, али Устав је наредио до кога рока то може да буде. Он је казао: „до првог састанка Народне Скупштине.“ Зашто је он то казао? Зашто није казао „на првом редовном сазиву“, ако је на њега мислио рећи ће ко? Није казао с тога, што би могла бити сазвана Скупштина и пре првог редовног сазива, и у том случају он, сматрајући избор намесника као врло хитну ствар, не само да допушта да се на њој изабере трећи намесник, већ тражи: да се то учини на њеном првом састанку пре свију других послова. А кад Устав тражи да се избор мора да изврши на првом састанку прве Скупштине као хитна ствар, нико ваљда неће тврдити, да се тој намери најбоље одговара, кад се први редовни сазив помакне иза 1 Новембра.

У осталом, господо, уставодавац је и морао да обележи најдужи рок за попушење намесничког места. Нико ваљда неће мислити, да је Уставодавчева намера била та, да Уставом доводи земљу у што незгодније положаје. Устав је то морао учинити с тога, што је у начелу усвојио: да пуноважно могу вршити краљевску власт само тројица, а отправљати послове до првог скупштинског састанка само двојица. Као што знате, нигде ни у једној уставној одредби не може се наћи да један једини намесник може да отправља послове краљевске власти. И кад би случај, који је ван наше моћи учинио, да остане само један намесник, а остала двојица да умру, онда би тога истог часа престало и намесништво — држава би била без вршиоца краљевске власти, коју би влада прихватила и сазвала Велику Народну Скупштину. А да ли је збиља уставодавац могао нићи на то, да нас доводи у тако незгодан положај и да за време малолетства сазива В. Народну Скупштину. Не само да није хтео, већ је с највећом пажњом и старањем гледао да то избегне. Знајући да случај од окрњеног Намесништва смрћу још једнога може довести земљу у ту незгоду, он је у 71 члану и казао да се с избором похита. Бојећи се, да први редовни састанак није временом удаљен, а у страху да по смрти једног намесника тешко не обולי и други, он није ни смео везивати избор искључиво за први редован сазив, већ за први скупштински састанак.

Препостављајући случајеве, који могу наступити, он је обележио само најдужи рок. Није нарочито хтео да обележава најкраћи рок с тога, што се плашио да и он у извесним приликама може бити дуг, већ оставља да га потреба земаљска одреди, а сам одређује само најдужи рок — први редовни сазив. Њему је изгледао дуг рок и онај у старом Уставу. Мој поштовани друг и пријатељ г. Ђ. Анђелковић навео вам је чл. 16 ст. Устава по коме се упражњено место намесничко попуњава у року од месец дана. Па кад је стари Устав одредио рок од месец дана, онда ће се ваљда признати да овај нови устав, који је напреднији и по духу и по мислима од старог, није могао одредити да тај рок буде дужи од старог рока; па је с тога и казао да то не може бити даље од првог састанка Народне Скупштине (Одобравање). За мене је јасно: да је влада г. Авакумовићева погазила је чл. 71 Устава тиме, што није сазвала Н. Скупштину до 1 Новембра као најдужег рока, докле су двојица намесника могли отправљати послове краљевске власти.

Господо, други је важан члан, који је бивша влада повредила и окрњила једно врло важно право Скупштинско, а то је члан 52 Устава.

У том члану Устава само са одобрењем Скупштине може се продужити уговор. Ту нема шта много да се говори, нити ћу се задржавати дуго, јер је одбрана њихова у томе веома слаба. Они су узели за основ своје одбране нашу жељу, којом смо ми продужили уговор до 1 Јануара. Али то је одбрана са свим без значаја.

Да би што краћи био у свом говору, ја ћу вас само подсетити на онај тренутак, кад је влада поднела Скупштини предлог, да се трговински уговор продужи до јуна 1893 год. Шта је онда Скупштина решила? Скупштина је налазећи махне старом уговору, желела, да га се што пре курталеше, па је казала: тај уговор трајаће само до 31 децембра 1892 год., а не до јуна 1893 г. као што је влада предложила. Па, господо, кад то стоји, кад је Скупштина тако јасно изреком изјавила своју жељу, да само до тога рока може уговор да траје, онда, да ли стоји оно адвокатисање оптужених министара, који кажу: па ми смо с тим продужењем уговора изишли на сусрет народним жељама. Ја, господо, мислим, да то не стоји. На против, продужив важност уговору и преко Скупштином одређеног рока, влада је тиме само дала један доваз више, како је слабо водила рачуна о жељама Народне Скупштине. Према томе, то адвокатисање оптужених не доказује ништа друго, него да и сами увиђају, да су учинили повреду чл. 52 Устава. Има још једна тачка у њиховој одбрани, где кажу: на послетку ми смо направили уговор овај, ми смо га само продужили, а правити уговор и продужити то није једно исто. Господо, уговор је по решењу скупштинском престао да важи. Он више није имао живота. И ко је онда позван да му да живота — да му продужи важност. Нико други до онај, који је то већ једном и учинио, а то је Народна Скупштина. Ну и кад би се хтело, да се тиме брани, онда би се поред чл. 52 Устава, могао наћи још неки други члан Устава, који би, говорећи о продужењу уговора, трговачких давао права влади, да их може по вољи без пристанка Скупштине продужавати, а тога члана у Уставу нема. Па кад га нема, онда не може бити ни говора о томе продужењу, по владиној вољи, већ по одобрењу скупштинском. Али они прибегавају некој аналогији. Ја истина нисам правник, али мислим, ако би се аналогijом њиховом према коме члану Устава, хтело да тражи права ствар, онда би се то могло чинити само са чл. 52, јер он једини и говори о трговачким уговорима. Е, али тај члан говори о прављењу нових уговора а не о продужењу. То је истина, али како он једини говори о трговачким уговорима, то се једино аналогijом тога члана може говорити о продужењу. Па кад тај чл. 52 Устава даје права само Народ. Скупштини, а владу нигде не помиње, онда је са свим јасно, да то право апсолутно никад не може припадати влади. Према томе јасно се види, да је погажен члан 52 Устава.

Још само да кажем неколико речи о њиховој одбрани, да нису криви за неуставно конституисање Скупштине 31 марта. Они веле: цео посао дели се на три дела: један припада министру унутрашњих дела, други министарском Савету — влади, а трећи Скупштини. Господо, ако који још није на чисто с том њиховом кривицом, ја бих га молио, да прочита само чл. 33 Устава, он гласи: „Законодавну власт врше Краљ и Народно Представништво.“ — Па ко, господо, представља Краља у Скупштини? Представља га влада. Кад то стоји, онда вас питам: да ли би једна влада смела, — са претпоставком да савесно врши своју дужност — да ли би она смела да поднесе на потпис Круни закон један, који је Скупштина извојирала, а који је у основи противан Уставу? Не би смели. Ако би то учинила, онда би учинила повреду чл. 33 Устава. Па лепо, кад се према овоме члану јасно пориче да законодавну власт чине и Скупштина и Круна односно влада, онда влада мора да пази, да се ни један члан Устава не повреди, јер она одговара не само Круни него и народу (врло добро! тако је!).

Господо, врло су добро схватили свој положај оптужена господо министри. Знајући да су као заступници крунини, позвани да чувају Устав од повреде, они су знали да

им је дужност да још од првог тренутка присуствују скупштинском раду. И заиста они су сви били у овој дворани, када су сви наши другови 25 марта изашли одавде. Онда је била заступљена ондашња влада, која је са овог места почела Устав да гази на веома јасан начин. (Тако је).

Шта је господо, наступило после таквог стања ствари? Наступило је то, што они, не само нису хтели да се зауставе на путу гажења Устава до састанка скупштинског, него су у овој прилици, својим држањем помагали, да се Устав гази и изиграва у самој Народној Скупштини. Јасно је, да су не само били солидарни у гажењу Устава с ондашњом скупштинском мањном, него да су солидарни били и у гажењу закона изборног (тако је), да су били солидарни у гажењу Устава и у овом светом Дому.

Сетићете се, господо, да су сви наши покушаји, да их изведемо на прави пут, на пут уставности остали без успеха. Пошто их је било немогуће склонити на прави пут, а не желећи, да с њима примимо на себе одговорнотт за учешће том неуставном злочину, ви се сећате, да смо морали изаћи из Скупштине, у којој се Устав и закони не поштују с узвиком: „Живео Устав!“

Сваки поштен, сваки савесан човек — признаће, да онда, кад смо ми изишли из Народне Скупштине, да су тада изашли сви прави народни представници; тога су тренутка изашли сви они људи, који су ушли на праву капију у Скупштину, кроз коју се једино и може ући у овај свети Дом, — на велику капију народног поверења (*Живо одобравање*).

Они посланици, који су остали у Скупштини, то више нису били Народни Представници, ти људи нису располагали поверењем народним, то су били полициски изабраници, то су били људи, који тада нису ушли на часна врата народног поверења, него које је полициска качкета кроз прозоре убацила у Скупштину. (Чује се: тако је!)

Ти људи, што се данас оптужују сами су то све видели и најјасније се уверили, да није било довољно посланика за конституисање Скупштине. Па кад су и поред свега тога, што су видели, имали куражи, да саветују Круни, да отвори овако незакониту и неуставну Скупштину, онда зар још може бити сумње и речи о њиховој кривици. Па зар, господо, ти људи за таква безакона не треба да се казне, зар ти људи, који су учинили повреду једног највећег права народног — смеју да остану некажњени? Не, господо, правда захтева да за своја дела одговарају. (Тако је).

Налазим дакле, да је одбрана оптужених о конституисању Скупштине веома слаба, и да она не може придобити народно Представништво, да је прими као оправдану одбрану.

Питање о употреби војске, једно је од врло важних питања, и ја мислим, да нико од нас не би имао ништа против тога, кад би војска била употребљена, заиста за оно, за што је намењена; али овде они, који су наређивали употребу војске, нису стајали на земљишту законитости, те нису ни имали оправданог разлога за њену употребу.

Није потребно, мислим, да вам понављам поједине слушајеве, јер су вам они сви познати и да вас више не замарам, али вас питам, господо, да ли је војска према ономе, што вам је познато, била употребљена као *потпора реда и законитости*? Не, господо, она је била *потпора незаконитости и нереди* и то не својом кривицом, него кривицом оптужених министара (чује се: тако је). Ту лежи, господо, њихова кривица, за коју они треба да одговарају.

Господо, има питања, у којима се све политичке странке разликују, има и питања, у којима сви ми, ма из које политичке странке били, морамо да будемо једнога мишљења. Између свију установа у земљи, установа војске, једна је од најважнијих установа, она је узданица наша, она има да каже наше Косово, она има да изврши аманет наших предака, који се налази у остварењу велике српске мисли — у уједињењу Српства. Па, господо, кад се толико полаже на војску, кад се зна, да успех зависи највише од тога, са колико ће одушевљења и пожртвовања та војска поћи, кад је судбоносни

час позове, питам вас, господо, да ли је требало, да ли је смело да се војска на овај начин деморалише, те да пролива крв рођене браће своје, у часу, кад бране своја права и то оним истим оружјем, које је намењено непријатељу нашем? Да ли се тиме развија љубав нашег народа према људима, који ће га у судбоносном часу повести против непријатеља Српства? Служи ли се српском родољубљу на овакав начин? Не, господо, то није смело да се чини. Такве су радње од убитачних последица по нашу будућност, и за то су оптужени министри криви.

Сад би дошло на ред да говорим о повредама изборног закона, али преко њих прелазим за то, што су те повреде врло јасне, толико рукоопипателне, да сумњам, да би чак и њихов пријатељ смео да их узме у одбрану, и све што бих имао да кажем то је, да оборим тврђење, да није било велике разлике у броју гласача приликом једног и другог избора.

Ово су, господо, бирачке карте (показује један свежањ бирачких карата), ово су карте од 25 фебруара, и то из једног села, Планинице. Те карте бирачи нису употребили на дар избора, јер су видели, да ће тим само повећати број либералних гласача. Па знате ли, господо, шта је било са овим картама, које су доказ, да је употребљено гласачко право? Сви ови гласачи уведени су у списак либерални гласача и ако ти људи, као што вам рекох, нису употребили своје бирачко право! Кад су се дакле, либералној листи придавали сви гласачи, који су извадили карте, а нису гласали, и кад се сви они броје у бираче, који су употребили своје бирачко право, онда није никако чудо, што је изашао и онолики број гласача у опште и либералних на посе.

Господо, јасан је доказ да су ти људи криви и ја више о њиховој кривници пећу да говорим, него ми допустите да се задржим на једном пасусу једнога од г. г. оптужених. Не могу никако да верујем, да није знао, но сигурно не хотећи, или намерно правећи се да не зна, где је узрок пропасти толиких људи, који су долазили на управу земље, па бајаги немогући да нађе где узрок лежи, вели: да мора да постане фаталста те да верује, да има неко, њему бар, невидљиво биће, које једе српске државнике и као што се десило са г. Ристићем, лако се може десити и са г. Докићем.

Збиља, господо, постоји једно биће, које гута државнике наше, али само то биће није невидљиво, то је биће свима нама познато, то је биће пуно неморалности и гада, то биће, господо, зове се слепо властољубље, (тако је). Но где ћемо, господо, да му нађемо извора, да му нађемо почетка, где му је глава, коју ваља утући? На то је одговорио г. Рибарац. Он вели: није крив Устав и закони, нису криве установе, и и пре овога закона и Устава, и под старим Уставом било је неваљалих људи, који су газили Устав и законе. Јасно је, господо, да то произилази из наше неморалности политичке, из нашег рђавог политичког васпитања. Па кад знамо, да лежи клица у нашем рђавом политичком васпитању, у нашој политичкој неморалности, онда, господо, хоћемо ли допустити да се та политичка неморалност и даље продужује на штету општих интереса? Не, господо, то не смео допустити, и ми на овај начин хоћемо да се лечимо, да се оставимо једном политичке неморалности. (Тако је).

Не, господо, кад је зло треба га лечити, а како га треба лечити, то није тешка ствар наћи начина, јер ми нисмо први, који смо створили уставну државу, а с њом и министарску одговорност; други образовани народи то имају одавно. Лек је за то злостављање о министарској одговорности. Кад је лек у министарској одговорности, и кад је у Уставу одговорност призната, и кад су законом министарске одговорности прописане кривице, за које министри одговарају, и кад су те кривице ту, кад су учињене, онда вас питам, господо, да ли ми не бисмо газили Устав, кад не бисмо учинили оно што и Устав и закон о министарској одговорности налаже, кад не бисмо те министре, који су криви довели на оптуженичку клупу. (Тако је).

Поред тих овако јавних разлога за оптужбу, опет се нашло „меких“ срдаца, која су хтела и ове људе, који су се огрешили о Устав и законе, пропустити без осуде. Као што

вам је познато, господо, опозиција, у чије је име говорио поштовани г. Гарашанин, изјавила је да треба да развијемо заставу великодушности, заставу мира, да све што је било пребришемо заборављем. Ценим ту племениту особину — великодушност. Па не само да је ценим, већ могу да кажем да та особина, великодушности иде уз све, што је велико; да је та особина својствена српском народу. Народ је колос, народ је грдна величина према појединцу и њему личи великодушност, и он треба да је врши; али ваља бити на чисто с тим, шта је великодушност? Све има својих границе, према ономе, што има почетка, и има краја. И ако бисмо у употреби великодушности прешли границе, ми бисмо прешли у другу област, у област првог њеног суседа, у област слабости. Кад бисмо пошли тим путем великодушности и дали јој тако хрђаво значење, да великодушност постаје слабост, да ли бисмо на извору стали злим последицама по интересе наше земље? Не бисмо. Либерала би и даље било, чим би се нашла неморална клика са власти у рукама, она би све ставила на политичку коцку? Шта има да изгуби? Она свакојако мора да добије, а у најдњу руку бар ће задовољити своје прохтеве, јер и ако је оборе, и ако падне, после гађења Устава и закона, по рђаво схваћеној великодушности долази у мирно безбавно стање. Да ли и даље смео да оставимо мамак за политичке коцкаре, те да и даље слободно играју „ва банк“, кад ништа не губе? Ја мислим, да ми то не смео учинити. У осталом, — кад је г. Гарашанин изнео тај предлог да развијемо заставу великодушности, и заставу мира, те да све што је учињено, предамо забору, пред нама је ова слика: на клупи тужиоца стоји осрамоћена, унижена, окрвављена, сва у дубоким ранама правда и претима својим кроз предлог оптужбе показује кривце, тражећи сатисфакције од Народне Скупштине. Господо, кад бисмо следовали позиву г. Гарашанина, кад бисмо усвојили његов предлог и развили једну заставу са тако избаченим појмом великодушности и мира, и пустили кривце, знате ли шта бисмо тиме о овој Скупштини казали оној јадној, пониженој окрвављеној и осрамоћеној правди? Рекли бисмо јој ово: „Иди из овог дома, у српској Скупштини нема места за правду!“ (Живо добраване).

Потпредседник — Претрес је свршен.

Павле Смиљанић — Молим вас, ја бих молио да ми допустите да кажем само неколико речи. (Чује се: не може се више говорити, претрес је свршен). Молим вас, ја ћу бити веома кратак. Ја сам хтео још раније да се јавим за реч, али ви сте већ закључили претрес. Но, ипак ја молим, да ми Скупштина да реч.

Потпредседник — По члану 56 закона о пословном реду, пошто Скупштина реши да се претрес закључи, могу говорити само они посланици, који су се донде пријавили за реч. Скупштина је решила да се закључи претрес и сви посланици, који су се до овог закључка јавили, говорили су, више нема говорника. Данас ми се, после закљученог претреса, пријавио за реч г. М. Веснић. Према поменутом члану пословника ја му нисам могао дати реч. Па тако исто не могу дати ни г. Смиљанићу. Према поменутом члану, после закљученог претреса ни Скупштина нема право да дозволи ово тражење.

Према томе, објављујем, да је претрес свршен. Сад ћемо приступити решењу. Члан 19 закона о министарској одговорности, гласи овако: „По свршеном претресу Скупштина ће најпре тајним гласањем решавати о простом прелазу на дневни ред.“

„Оптужени министар, ако је посланик, не може узети удела у решавању.“

Председништво ће ставити овако питање, ко је за то, да се пређе на прост дневни ред, т. ј. да се оптужба не прими, тај ће написати на листи „за;“ а ко је за то да се прост прелаз на дневни ред не прими, т. ј. да се прими оптужба, тај ће гласати против т. ј. противу тога простог прелаза на дневни ред. Је ли јасно? (Јасно је).

Ако је Скупштина заморена да дам мало одмора (Чује се: да радимо даље)

Добро, да продужимо рад.

Пре по што приступимо гласању, хоћу ову напомену да учиним. У току дебате г. Д. Ружић предложио је једну резолуцију. Према нашем пословнику и закону о министарској одговорности, о томе предлогу за резолуцију не може бити ни речи.

По чл. 107, пошто се решаваће о оптужби министара врши тајним гласањем, морају се изабрати 3 контролора, а то бирање контролора врши се коцком. Изволте чути имена контролора.

Секретар Л. Лазаревић из кугије извуче три листе са именима ових посланика: Р. Тајсић, М. Давиловић и М. Бурић.

Потпредседник — Молим изабрану г. г. контролоре, да заузму своја места (бива).

Настаје гласање. Г. г. секретари прозиваће, а г. г. посланици по прозивци нека прилазе говорници и метну листе у кугију.

Драгомир Рајовић — Требало је пре гласања да се прозовемо, те да се види, који су присутни у седници, јер има госпoде, која су присутна а не гласају.

Потпредседник — У овоме питању Скупштина решава простом већином гласова, а кад буде гласано о оптужењу, и кад буде било потребно да се зна: колико је било посланика и колико их је гласало за оптужење, видиће се и да ли има $\frac{2}{3}$ посланика.

Драгомир Рајовић — То није тајно гласање, кад се неки уздржавају од гласања.

После гласања

Потпредседник — Гласало је свега 113 посланика, од ових је гласало 102 против, 1 за, а 10 се уздржало од гласања.

Према томе објављујем, да је одбијен прост прелаз на дневни ред и тим самим да је оптужба примљена. По члану 17 закона о министарској одговорности каже се:

„Ако Скупштина већином гласова присутних посланика реши прелаз на дневни ред, предлог оптужбе је одбачен и тај се предмет никако више неће моћи понављати у истој сесии.

Ако пак Скупштина не прими прелаз на дневни ред, приступиће се предходном ислеђењу над оптуженим министром, и у том циљу изабраће се одмах, тајним гласањем, истражни одбор од 12 чланова, који ће извршити извиђај и поднети о њему извештај Скупштини у року, који му је она одредила.

У овај одбор не може ући ни један од посланика потписаних на тужби.“

Дакле према томе имамо одмах да приступимо избору 12 чланова за одбор. Је ли вољна Скупштина да се то одмах изврши? (Јесте).

Онда сваки ће посланик добити по једну хартију, па нека на њој напише имена 12 посланика за чланове оптужног одбора.

Секретар прозива:

После гласања

Потпредседник — Изволте чути резултат гласања. Гласало је свега 113. Од ових пало је гласова на:

Вељу Тодоровића 101; Николу Николчића 100; Симу Костића 100; Косту Борисављевића 100; Димитрија Илијановића 99; Ранка Тајсића 99; Марка Буричића 99; Михаила Мартинца 98; Арсу Дреновца 97; Сотира Аранђеловића 97; Ристу Поповића 95; Димитрија Карића 94. Белих листа било је 12. На ове посланике пало је мање гласова и то на:

Станојла Вукчевића 6; Драг. Дединца 5; Перу Вукићевића и Мику Поповића по 2; Косту Таушановића, Добру Ружића, Велимира Карића, Михаила Марковића, Павла Поповића и Милана Ђурића по 1 глас. Оглашујем да је првих 12 лица изабрало за оптужни одбор. —

Сад по члану 117 закона о министарској одговорности, треба Скупштина да овоме одбору одреди рок, докле треба да буде он готов са истрагом. И ја мислим да му се остави рок до 21 овог месеца. Усваја ли Скупштина? (Усваја).

У осталом ако буде мали рок ништа не стоји на путу да га Скупштина и продужи; она ће бити на окупу ту, па га може продужити.

Ја мислим да данашњи састанак закључимо и да сутра не држимо седницу, пошто су посланици тродневним радом и пре и после подне доста заморени.

Данашњу седницу закључујем, а другу заказујем за прекосутра 9 ов. месеца у 8 часова пре подне. На дневном реду биће: одговори г. г. министара, који су били одређени за 5, овај месец, али нису могли бити дати због ствари, које смо сад свршили, и други прегрес закона о трошарини.

(Састанак је трајао до 9 часова по подне).

33 САСТАНАК

9 Јула 1893 у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК,

Паја Вуковић

СЕКРЕТАР,

Љуба Јоксимовић

Почетак у 9 часова, пре подне.

Присутна су била госпoда министри: председник мн. савета и министар просвете и цркв. послова; министри: грађевина, правде, народне привреде и унутр. дела.

Потпредседник — Отварам 33 састанак. Изволте чути протокол 31 састанка.

Секретар Љуба Јоксимовић прочита протокол.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани протокол? (Прима). — Објављујем да је примљен. —

Изволте чути протокол 32 састанка.

Секретар Станојло Вукчевић прочита протокол.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани протокол? (Прима). — Објављујем да је примљен. —

Изволте чути молбе и жалбе упућене Скупштини.

Секретар Алекса Ратарца чита:

Сељани из Грабовице, (срез кључки, окр. крајински) моле, да се на скели грабовичкој не забрањује извоз дрва за иностранство;

Димитрије Пешкић, учитељ у пензији из Ниша, моли да му се уваже извесне године учитељске службе за време турске владавине;

Зора Јовановић удова, из Прокупља, моли за државну помоћ;

Сељани из Придворице, (срез моравички, окр. ужички) моле да се осезбеде од крађе;

Сељани из Придворице, (срез моравички, окр. ужички) моле да им се смањи пореза;

Алекса Милутиновић и др. сељани из Придворице, (срез моравички, окр. ужички) моле за исплату реквизиције;

Периша Матовић, из Јежевице, (срез пожешки, окр. ужички) моли да му се врати новац узет на име казне;

Тодор Музикавић, из Бања, (срез љубињски, окр. руднички) жали се на решење Државног Савета; и

Суд општине добранске, (срез голубачки, окр. пожаревачки) моли да се просече друм од Голупца до Добре.

Потпредседник — Све ове молбе и жалбе упућују се одбору за молбе и жалбе. —

Изволте чути молбе посланика за одсуство.

Секретар чита :

Народној Скупштини

Због неодложних домаћих послова преко ми је потребно одсуство од 25 дана.

Молим да ми Народна Скупштина изволи одобрити то одсуство.

9 јула 1893 год.

Београд.

НАРОДНИ ПОСЛАНИК,
Мика Х. Тонић

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (*Одобрава*).

Секретар чита :

Народној Скупштини

Ради домаћих послова, као и ради слабог здравља у фамилији потребно ми је *дванајесто дневно одсуство*.

Молим Скупштину да ми исто изволи одобрити.

9 јула 1893 год.

Београд.

НАРОДНИ ПОСЛАНИК,
Поп Здр. М. Пауновић

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (*Одобрава*).

Секретар чита :

Народној Скупштини

Српска Краљевска Академија Наука одредила ме је за свог изасланика на Ободску прославу. Пошто на томе путу морам провести 12 и више дана и пошто ми је прека потреба да идем у бању ради лечења, док су још топлији дани; молим Народну Скупштину, да ми одобри одсуство за све време овога сазива.

8 јула 1893 год.

у Београду.

Љуб. Ковачевић,
НАРОДНИ ПОСЛАНИК.

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (*Одобрава*).

Секретар чита :

Народној Скупштини

Због преких потреба код своје куће потребно ми је пет дана одсуства.

С тога молим Народну Скупштину, да ми исто одобрити изволи, које ћу употребити од 9-ог т. м.

8 јула 1893 год.

Београд.

НАРОДНИ ПОСЛАНИК,
Јоца М. Селић.

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (*Одобрава*).

Секретар чита :

Председнику Народне Скупштине

Потребно ми је 5 дана одсуства, молим да ми се исто одобри.

9 јула 1893 год.

Београд.

Стојан Станковић,
ПОСЛАНИК.

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (*Одобрава*).

Секретар чита :

Народној Скупштини

Молим Народну Скупштину, да ми изволи одобрити петнајест дана одсуства.

8 јула 1893 год.

Београд.

Лаза Илић,
НАРОДНИ ПОСЛАНИК.

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (*Одобрава*).

Секретар чита :

Народној Скупштини

Због неодложних домаћих послова морам ићи кући, зато молим Народну Скупштину, да ми одобри десет дана одсуства.

8 јула 1893 год.

Београд.

Дим. Катић.

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (*Одобрава*).

Секретар чита :

Народној Скупштини

Потребно ми је петнајесто дневно одсуство, на молим Народну Скупштину да ми га одобри.

8 јула 1893 год.

Београд.

Јоца Ж. Јовановић.

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Чује се: *не одобрава се, одобрава се*). — Пошто се чују гласови да се не одобрава, то стављам на гласање: Ко је за то, да се одобри тражено одсуство, нека седи, а ко је противан нека устане? (*Већина седи*). — Већина је седела, према томе је одобрено тражено одсуство —

Изволте чути два предлога посланичка.

Секретар чита :

Народној Скупштини

Пошто град Прокупље као окружно место нема никаквих других просветних завода сем четвороразредне основне школе, а има доста стране деце за вишу наставу, то нам је част предложити Народной Скупштини да изволи решити:

а) да се у граду Прокупљу отвори ове године полугимназија; и

б) Исто тако да се отвори једна занатлијска школа.

4 јула 1893 год.

Београд.

ПРЕДЛАГАЧИ :

Дим. Илићановић,
Јован Шелмић.

(Наставиће се)